

Verslag openbare vergadering van de commissie Energie(transitie), Duurzaamheid en Wonen

5 **Datum** 4 november 2021
Locatie Raadzaal, stadhuis
Verslag door mw. M. van de Belt (Notuleerservice Nederland)
Vaststelling verslag

Aanwezig

10 De voorzitter, dhr. M. Vonk, dhr. Bosse, dhr. G.J. te Hoonte, dhr. S. Gaillard, dhr. M. Hajtić, dhr. M. van Heuven, dhr. J. Schreuder, mw. T. Sturkenboom, dhr. E. Virginia, mw. Zwinkels en wethouder L. van Hooijdonk

Afwezig

15 Er zijn geen afwezig gemeld.

Verslag vergadering Energie(transitie), Duurzaamheid en Wonen

1. Opening en mededelingen	1
20 2. Transitievisie Warmte deel II	1

1. Opening en mededelingen

25 **De voorzitter** heropent de vergadering om 20.00 uur en heet iedereen van harte welkom ook de mensen die deze commissie via de streaming volgen. Marcel Vonk is voorzitter van dit avonddeel van de commissievergadering.
Er zijn geen mededelingen.

2. Transitievisie Warmte II

30 **De voorzitter** geeft aan dat in het Klimaatakkoord is afgesproken dat de warmtevoorziening van gebouwen in Nederland in 2050 volledig CO₂-vrij moet zijn. Elke gemeente stelt hiervoor een Transitievisie Warmte op die de raad voor het einde van 2021 moet hebben vastgesteld. De
35 Transitievisie Warmte wordt in twee delen aan de raad voorgelegd; het eerste deel is op 3 juni 2021 vastgesteld door de raad en omvatte de visie en de strategie en het tweede deel ligt nu voor. Daarbij gaat het om de volgorde en het tijdpad waarin wijken daadwerkelijk worden aangepakt. Uitvoering

is pas aan de orde wanneer aan de financiële en organisatorische randvoorwaarden is voldaan die de VNG stelt.

5 De heer **Schreuder** (D66) constateerde bij deel I dat Nederland aardgasvrij maken de grootste opgave is sinds de invoering van het aardgas, misschien zelfs wel groter. De bronnen zijn onzeker, de infrastructuur is wisselend en er zijn grote aanpassingen aan woningen nodig. Maar het is noodzakelijk. Gas oppompen in Groningen is niet langer houdbaar; de schade daar is onacceptabel. Afhankelijkheid van landen als Rusland is zeer onwenselijk en bovenal moet de mensheid klimaatverandering tegengaan. Het plan wil hij vandaag langs vier lijnen bespreken: wat er goed is, 10 de communicatie en de tijdvakken, de keuze voor de uitbreiding van hoogtemperatuurwarmte als eerste stap en de wijkaanpak.

Hij ziet de uitgestoken hand van de gemeente naar bewonersinitiatieven die vooruitlopen op de planning van de gemeente als daarvan duidelijk is dat ze tot een goede uitkomst leiden. Een mooie uitwerking van zijn eerdere motie. Hij krijgt graag toegezegd dat er een heldere en goed vindbare 15 publiekscommunicatie komt over de voorwaarden waaronder een bewonersinitiatief door de gemeente wordt opgepakt. D66 is enthousiast over de sterke rol van bewoners in het stappenplan.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) begrijpt niet waarom het bij een campagne over buurtinitiatieven gelijk moet gaan over de randvoorwaarden waaronder de gemeente daaraan wil meewerken. Ze zou het 20 graag wat positiever benaderen.

De heer **Schreuder** (D66) heeft absoluut de intentie om het positief te benaderen; hij wil laten zien hoe het wel kan. Een uitwerking van de broeikasgasreductie ligt nu ter tafel waarom de raad bij deel I heeft verzocht zodat de effecten van de keuzes zichtbaar worden. Hij is blij met de stevige inzet 25 op haalbaar en betaalbaar. Bewoners moeten erop vertrouwen dat de gemeente de transitie niet doorvoert op een manier die hen letterlijk in de kou zet. Hij roept de wethouder op bij het rijk te lobbyen voor meer geld voor de uitvoering en het opvangen van de onrendabele kosten.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) hoort de roep om een stevige lobby, maar in het raadsvoorstel staat dat de gemeente niet tot uitvoering overgaat als de lobby niet succesvol is. Dat is misschien wel te 30 scherp gesteld.

De heer **Schreuder** (D66) vindt juist dat bewoners ervan op aan moeten kunnen dat de gemeente dit alleen doet wanneer ze het daadwerkelijk kan waarmaken. Het rijk heeft wel de taak opgelegd 35 maar niet het geld erbij gelegd om het uit te voeren. Er moet dus een heldere boodschap richting het rijk gaan.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) begrijpt dat D66 meent dat Utrecht geen opdracht heeft op dit punt als er geen geld van het rijk komt. Dat roept de vraag op hoe urgent het klimaat dan voor D66 is. 40

De heer **Schreuder** (D66) vindt dit wel een heel bijzondere interpretatie van zijn woorden. Bij de programmabegroting heeft hij nog gevraagd om een uitwerking van de noodzakelijke en wenselijke 45 uitgaven voor de energietransitie zodat die bij de volgende coalitieonderhandeling op tafel ligt. Dan is helder wat er wel of niet aan middelen beschikbaar is en wat de stad misschien extra moet doen.

De heer **Bosse** (PvdA) begrijpt dat geen geld van het rijk betekent niet van het gas af. Of is het een kwestie van de tijdspanne van de hele operatie? 50

De heer **Schreuder** (D66) licht het voorstel toe: pas uitvoeren als het geld er is om het goed te doen. Dat is het uitgangspunt. Het liefst zou hij harder en sneller gaan, maar het gaat zo snel als mogelijk op een manier waarop bewoners erop kunnen vertrouwen dat het verantwoord gebeurt. Door de stijgende gasprijzen wordt het wellicht gemakkelijker het geheel betaalbaar te noemen, maar voor veel mensen zal het toch onoverbrugbaar zijn. Hij krijgt graag toegelicht hoe de kosten van de warmtenetten moeten worden beoordeeld en of de koppeling wordt losgelaten. 55

Dan goede communicatie. Communicatieve foutjes aan het begin kunnen lang doorwerken. De verdeling van de wijk over drie tijdvakken, drie decennia, gaat mogelijk niet helemaal matchen en 2030 lijkt nu al als harde deadline niet haalbaar. Volgens het stappenplan wordt het straks 2033 of zelfs 2034. Die tijdspannes scheppen wel verwachtingen bij bewoners. Ook startjaren bieden geen oplossing. Daarom stelt de heer Schreuder voor de jaartallen los te laten en ze niet meer te koppelen 60 aan de tijdvakken, maar ze te nummeren en per blok een heldere toelichting uit te werken.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) benadrukt dat dit traject zeker heldere communicatie vergt, maar een mooie manier om met buurten en wijken te communiceren is het maken van een Omgevingsvisie. In de Omgevingsvisie Lunetten staat dat mensen versneld van het aardgas af willen. Hier staat het in het tijdvak 2030-2040. Dat vindt hij niet bepaald heldere communicatie.

De heer **Schreuder** (D66) wil dat er ruimte is om sneller te gaan wanneer het initiatief vanuit de bewoners zelf komt.

Mevrouw **Sturkenboom** (Student & Starter) begrijpt dat er dan geen jaartallen meer worden genoemd. Ze kan zich voorstellen dat inwoners daar onrustig van worden. Dan staat er ook geen stip aan de horizon. Wellicht kan D66 aangeven wat dat loslaten van jaartallen dan voor inwoners betekent.

De heer **Schreuder** (D66) verduidelijkt dat het heel moeilijk is een exact jaartal te noemen. Decennia zijn misschien indicatief handig maar als die straks niet overeenkomen met de praktijk, dan schept dat alleen maar verwarring. Daarom dat voorstel om tegen mensen te zeggen, u valt in blok 1, blok 2 of blok 3 en dat betekent dat er in jaar X wordt begonnen met het wijkuitvoeringsplan. En circa tien, elf jaar later gaan die leidingen de grond uit.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) heeft juist gelezen dat er na vaststelling van een wijkuitvoeringsplan nog 8 jaar is om alle aanpassingen te doen om eigenaren te laten overstappen.

De heer **Schreuder** (D66) bedoelde het als volgt. Het hele stappenplan overziend dan duurt het circa 3 jaar om een wijkuitvoeringsplan op te stellen en aan te nemen in de raad. Daarna is er 8 jaar nodig – vastgesteld in het klimaatakkoord – dat uitvoering moet hebben plaatsgevonden. Hij had begrepen dat het een kwestie is van technisch goed verwerken, dus hij krijgt graag toegezegd dat de wethouder dit in een stuk ter vervanging verwerkt.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) benadrukt dat er met dit soort documenten wordt gecommuniceerd met de stad maar ook tussen college en raad. Als D66 straks in de oppositie zit en als ze zou willen controleren hoe de VVD-wethouder invulling geeft aan de Transitievisie Warmte, dan wordt het ingewikkeld de wethouder te volgen op basis van blok 1 en blok 2 zonder jaartallen.

De heer **Schreuder** (D66) licht toe dat die blokken de basis zijn en daarbij kan worden toegelicht welke jaren het wijkuitvoeringsplan wordt opgesteld en dan volgt die 8 jaar voor het uitvoeren en definitief verwijderen van de gasleidingen. Die toelichting moet er dus zeker zijn maar die is niet in een labeltje te vangen.

Tot slot de uitbreiding van het warmtenet met hoogtemperatuurwarmte als eerste stap. D66 zag dit wel aankomen, maar blijft toch kritisch kijken naar wat dit betekent. De heer Schreuder heeft twee grote zorgen: de beschikbaarheid van bronnen van hoogtemperatuur. Dat is gebaseerd op de minimaal te verwachten hoge warmte maar in de stukken staat geen onderbouwing daarvan. Dat is echter voorwaardelijk om het realisme van de planning te kunnen beoordelen. Hij ontvangt daarom graag een bronnenstrategie of een vergelijkbare onderbouwing voorafgaand aan de raadsbehandeling het liefst als bijlage bij de Transitievisie Warmte II. Zijn tweede zorg is de rol van Eneco. Bijna overal in de wijken van blok I zal een uitbreiding van Eneco de modelmatige laagste kosten uitrekenen. Dat verstevigt de monopolypositie van Eneco. Er zijn zwaardere waarborgen nodig in een concurrerende markt. Het is zeker niet zo dat Eneco zijn positie misbruikt, maar de heer Schreuder wil wel de juiste waarborgen bij die positie vaststellen. Een sterke machtspositie vereist immers een stevige tegenmacht en dat kan in het geval van een monopolist alleen de overheid zijn – waarborgen die nodig zijn voor de bewoners om een betrouwbare situatie te creëren. De wethouder is eerder gevraagd met Eneco het gesprek aan te gaan om de randvoorwaarden die de raad voor de warmtenetten heeft gesteld, van toepassing te laten zijn. Hij hoort graag hoe het daarmee staat. Eneco weet dat de gemeente praktisch geen andere keuze heeft dan uitbreiding van het bestaande net en dat maakt de onderhandelingspositie van de gemeente zwak. Bij nieuwe warmteplannen kwamen verschillende juridische vormen voorbij waarbij de gemeente een blijvende rol heeft in het warmtenet. Hij hoort graag of het college een dergelijke rol wil vervullen in het bestaande net.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) wijst op zijn amendement bij de Transitievisie deel I. Als er straks geen bronnen zijn dan heeft de raad eigenlijk al besloten dat die transitie naar hoogtemperatuur niet mogelijk is. Daarmee is toch voldoende afgedekt dat de monopolist niet kan uitbreiden.

5 De heer **Schreuder** (D66) wil juist daarom die uitwerking van de bronnenstrategie zien alvorens het aan te nemen in de raad.

Als laatste stelt hij de wijkaanpak aan de orde. De vraag rijst of de administratieve CBS-buurtten de meest logische indeling vormen en de juiste schaalgrootte hebben. Het hele plan kan pas gereed komen als alle knelpunten zijn opgelost dus de omvang betekent ook wat voor de complexiteit van het project. Een buurt kan ook net niet voldoende schaalgrootte hebben om eigenstandig een warmtenet te kunnen dragen. De stukken geven een beperkte flexibiliteit wanneer de CBS-buurtten als uitgangspunt worden genomen. Hij kan zich voorstellen dat een warmtenet toch over een buurtgrens heen gaat. Hij is benieuwd naar de reactie van het college hierop. Dat geldt ook voor het naar voren halen van buurten waar men gezamenlijk aan de slag gaat. Als dat niet overeenkomt met de CBS-buurt, kan zo'n initiatief dan wel een wijkuitvoeringsplan opstellen? Niet helder is hoe de gemeente te werk gaat binnen de planning van de blokken. Er is nu ervaring opgedaan met een buurt en binnenkort gaat het van start in vijf buurten. De vraag is natuurlijk of de gemeente al genoeg ervaring heeft opgedaan om verder te werken met één soort aanpak. Het kan nuttig zijn om juist wat meer te experimenteren. De heer Schreuder wil graag horen hoe het college de eerste buurten kiest om aan te pakken en of het college wil inzetten op zo veel mogelijk ervaring opdoen zowel in aanpak als in type uitdagingen.

D66 ziet dat er wel een goede basis ligt om mee aan de slag te gaan. De uitdagingen moet de gemeente oppakken om zo haar verantwoordelijkheid te nemen en de klimaatverandering te helpen tegengaan.

25 De heer **Ten Hoonte** (VVD) stelt vast dat de warmtevisie nu al vier jaar onderwerp van gesprek is. De vraag luidt nog altijd hoe de gemeente ervoor kan zorgen dat Utrechters hun huis warm krijgen. Nederland gaat van het gas af en Utrecht moet daarin ook haar rol pakken. Daarbij komt dat warmte moeilijker te transporteren is dan elektriciteit en gas. Hij wijst op zijn aangenomen amendement bij de Transitievisie I. Daarbij stelt de raad dat omzetting pas kan als er hoogtemperatuur stadsverwarming naar middentemperatuur of laagtemperatuur alleen toe te passen is wanneer er daadwerkelijk sprake is van nieuwe duurzame MT- en LT-bronnen en de uitbreiding van het HT-netwerk naar nieuwe wijken en buurten alleen wordt toegestaan wanneer zicht is op het realiseren van andere bronnen dan aardgas en biomassa. Uitzonderingen zijn alleen mogelijk voor zelfstandige HT-warmtenetten met een eigen duurzame bron. Zo staat het in het raadsbesluit maar in de warmtevisie ziet hij daar niets van terug. Dat kan niet. Het raadsbesluit komt wel terug op de moties maar niet op het amendement. Daarop krijgt hij graag een reactie – en dat in combinatie met het geklapte project. De huizen terugzetten naar middentemperatuur, dat zou niet nodig zijn volgens de ambtenaren. De VVD maakt zich grote zorgen over de inwoners nu de gasprijzen zo hoog liggen. Het isoleren van huizen kan op sommige businesscases natuurlijk wel goed uitpakken. De VVD denkt dat het heel belangrijk is om het betaalbaar houden van de energietransitie voorop te zetten. Bewoners moeten wel een bijdrage leveren, maar hij wil geen onnodig ingewikkelde dingen voor hen. Soms kunnen zaken stapsgewijs worden aangepakt. Daarom wil de VVD dat er vanaf vandaag in de hele stad wordt ingezet op het beperken van de warmtevraag door isoleren en door mensen te laten experimenteren en door Eneco uit te dagen het stadsverwarmingsnet meer geschikt te maken om te interacteren met de eigen opgewekte warmte zoals zonneboilers of warmteterugwininstallaties op mechanische ventilatie. De inwoners dienen zo veel mogelijk keuzevrijheid te krijgen en dat impliceert terughoudendheid in de ruimte die de gemeente aan monopolisten geeft.

50 De heer **Bosse** (PvdA) vindt keuzevrijheid een groot goed maar er is veelal wel een bepaalde massa nodig om tot bepaalde oplossingen te komen. Hij is benieuwd hoe de VVD daarnaar kijkt.

55 De heer **Ten Hoonte** (VVD) denkt dat er zeker een basis moet zijn voor dat warmtenet en hij verwacht dat de meeste mensen daarvoor zullen kiezen. Maar als mensen met andere zaken willen experimenteren, moet dat wel mogelijk zijn ondanks afspraken dat de monopolist een x-aantal aansluitingen krijgt.

Zonnethermie is op dit moment een gemakkelijke manier om CO₂ te besparen terwijl het elektriciteitsnetwerk vol zit. Ieder zonnepaneel dat niet kan worden geïnstalleerd omdat het netwerk vol is, kan wel zonnethermisch worden geïnstalleerd als het in de buurt van stadsverwarming ligt.

Daar moet de gemeente op inzetten, dus tempo is vereist voor de buffers waarin dat warme water kan worden opgeslagen. Anderzijds is vraagbeperking een belangrijke opgave waaraan iedereen kan bijdragen. Daar zit veel vrijwilligheid. De verschillende maatregelen hoeft een eigenaar wat de VVD betreft niet in een keer te treffen, dat is voor een eigenaar vaak beter te behappen wanneer dat stapsgewijs gaat.

De heer **Bosse** (PvdA) is zeker ook een voorstander van het terugdringen van de vraag, maar het is ook een kwestie om bewoners daartoe te stimuleren. Hij is benieuwd welke rol de VVD daarvoor ziet bij de gemeente.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) ziet daarvoor zeker een actieve rol bij de gemeente. Daarbij gaat het niet direct om subsidies maar hij zou graag inzetten op het besparingsplan.

De heer **Bosse** (PvdA) daagt de VVD uit om dan eens de energiebox onder de loep te nemen. Daarin zit bijvoorbeeld een douchewekker die gratis kan worden uitgedeeld aan bewoners. Wellicht wil de VVD samen met de PvdA kijken hoe dat verder kan worden ontwikkeld om dat voor alle inwoners van Utrecht toegankelijk te maken.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) kent de energiebox met allerlei handigheidjes die je overal kunt bestellen. Het is aan de gemeente om die box in te zetten voor mensen die dergelijke dingen niet zelf kunnen betalen. Daarover communiceren is prima.

Bij de volgorde zet de VVD nog vraagtekens. Lunetten zit laat in de planning terwijl dat toch een tamelijk uniforme wijk is met hetzelfde type gebouwen. Veel woningen zijn gestapeld of zitten in een VvE-verband dus dat zou juist een prima plek zijn om aan te pakken. Bovendien wil men dat – zo leest hij in de Omgevingsvisie. De gemeente dient daaraan dus invulling te geven.

Tot slot hoort hij nog graag hoe het zit met de toezegging T264 uit 2021 uit de integraal voorbereidende vergadering, de toezegging om met Eneco modellen uit te werken hoe men van hoogtemperatuur naar middentemperatuur in de huizen kan gaan.

De heer **Gaillard** (SBU) wil graag horen hoe de VVD ermee omgaat wanneer de transitie niet betaalbaar blijkt omdat het rijk niet bijdraagt.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) steunt de VNG van harte in het nastreven van een duidelijker systeem voor wie wat betaalt. Dat hoeft niet in het raadsbesluit te staan dus beslispunt 2 kan uit het besluit worden geamendeerd. Het is niet zo dat de raad het doel niet steunt, maar de raad hecht aan uitvoering van de energietransitie als de opgave net iets anders verdeeld ligt dan in het VNG-standpunt.

De heer **Gaillard** (SBU) is dan ook benieuwd hoe consequent de VVD is in haar standpunt over keuzevrijheid. Waarom wel aansluiten op het warmtenet maar geen keuzevrijheid bij van het gas af gaan?

De heer **Ten Hoonte** (VVD) legt uit dat bewoners straks geen gas meer hebben want de hoofdkraan wordt echt dichtgedraaid. Dat is een landelijke keuze waaraan lokaal uitvoering moet worden gegeven. De gemeente kan ook heel veel doen; inwoners kunnen veel doen. Maar het moet behapbaar en betaalbaar blijven.

De heer **Schreuder** (D66) heeft punt 2 gelezen dat per buurt wordt voorgesteld om die stap te zetten wanneer de garanties er liggen. Misschien heeft hij het verkeerd gelezen en dan hoort hij dat graag van de wethouder. Dus bij een deel van de financiering kan met enkele buurten een begin worden gemaakt.

De heer **Bosse** (PvdA) geeft aan dat de PvdA zich kan vinden in de grote lijnen zoals die nu in deze transitievisie voorliggen. Per wijk is een grove planning aangegeven wanneer die wijk aan de beurt is. Goed dat het college alles er niet doorheen gaat drukken. Er is kennelijk veel geleerd uit de situatie bij Overvecht-Noord.

Wat hij mist in deze visie is de menselijke maat. De energietransitie is uit de wetenschap getrokken en naar de politiek gebracht. Er worden allemaal technische termen gehanteerd. Hij pleit ervoor de maatschappij niet te vergeten. In de wijkuitvoeringsplannen (Wup) was een hoofdstuk participatie of communicatie wel op z'n plek geweest. Hij wijst op het belang om verschillende doelgroepen over

de hele stad heen mee te nemen in de plannen, social huurders, particuliere huurders, woningeigenaren. Misschien kan er voor maatschappelijke partijen een leidraad komen voor Van het gas af.

- 5 De heer **Ten Hoonte** (VVD) krijgt graag in lektaal uitgelegd wat de heer Bosse nu precies bedoeld.

De heer **Bosse** (PvdA) doelt op het HT-, MT- en LT-amendement dat de VVD zojuist aanhaalde.

- 10 De heer **Ten Hoonte** (VVD) weet dat dat amendement het college voorstelt om het raadsbesluit aan te passen. Daar heeft de PvdA ook voor gestemd, dus ze zal het toch zeker waarderen wanneer daaraan invulling wordt gegeven.

- 15 De heer **Bosse** (PvdA) wil daar zeker invulling aan geven. Het zegt bewoners in de stad relatief weinig of ze op een HT-, een MT- of een LT-aansluiting zitten. Wat dat voor bewoners echt betekent, staat niet in deze visie. Er moet echt nog een slag in de maatschappij worden gemaakt.

- 20 De heer **Ten Hoonte** (VVD) komt dan toch op zijn kernvraag: hoe gaan Utrechters straks hun huis warm krijgen? Hij hoort graag welke oplossing de PvdA daarvoor heeft.

- 25 De heer **Bosse** (PvdA) denkt niet dat hij daarin veel verschilt van mening met de VVD. Wel is het goed de bewoners centraal te stellen. Dat moet iedereen voor ogen staan. De wijken zijn nu gerangschikt; daarop wordt een tiental jaren geplakt, maar wat dat betekent voor een huurder of voor een middelbare school of voor een winkelier, dat komt in het document niet naar voren. Graag ziet hij dat de wethouder in gaat op wat dat betekent voor die verschillende doelgroepen.

- 30 Mevrouw **Zwinkels** (CDA) meent dat er heel veel geparticipeerd is de afgelopen periode. Zolang zij in de raad zit, zijn er participatiebijeenkomsten over aardgasvrij. Ook in het stappenplan gaat het over de participatie. Daarvoor ziet ze zeker aandacht, maar het perspectief voor die eindgebruiker, die inwoner met al die verschillende profielen, dat is nog niet helder.

- 35 De heer **Bosse** (PvdA) bedoelt precies dat met de menselijke maat. Wel is er bijzondere aandacht nodig voor mensen die nu in energiearmoede terecht komen. Dat is een groep die toeneemt. Hij hoort graag hoe de wethouder daarmee omgaat en hoe er met deze mensen wordt gecommuniceerd.

- 40 De heer **Gaillard** (SBU) leest in de plannen dat de kosten voor de eindgebruiker niet omhoog zullen gaan. SBU is daarover heel sceptisch; hij is benieuwd of de PvdA echt denkt dat dat niet gaat gebeuren.

- 45 De heer **Bosse** (PvdA) ziet in deze visie dat het college alles op alles zet om de kosten inderdaad zo laag mogelijk te houden, maar het brengt wel een aangepast ambitieniveau met zich mee. Die kostenneutraliteit moet echt in zicht blijven. Hij roept de wethouder op kostenstijgingen bij die groepen terecht te laten komen die dat kunnen dragen mocht kostenneutraliteit toch niet haalbaar blijken.

- 50 De heer **Ten Hoonte** (VVD) wil dan wel horen hoe de PvdA denkt te weten welke groepen in de stad die kostenstijging wel kunnen dragen. De ozb gaat wellicht ook omhoog – dat komt ook terecht bij de groep die dat kan dragen.

- De heer **Bosse** (PvdA) vindt dat er wel degelijk onderscheid kan worden gemaakt misschien op basis van de waarde van de woning om te kijken of er een bepaalde differentiatie kan worden aangebracht. Hij mist in deze visie hoe de gemeente daarmee denkt om te gaan.

- 55 De heer **Ten Hoonte** (VVD) geeft aan dat de WOZ-waarde van een huis weliswaar enorm kan zijn gestegen, maar waarbij het inkomen van dat gezin is weggevallen en dat zich nog niet voor de bijstand heeft aangemeld omdat er nog wat spaargeld is. Daar zou de PvdA dan een extra rekening naartoe sturen want die mensen wonen in een huis met een hoge WOZ-waarde. Hij begrijpt dat de PvdA voor bepaalde groepen wil opkomen – maar voor een groot deel zijn daarbij de corporaties aan zet voor de kosten van die energietransitie.
- 60

De heer **Bosse** (PvdA) stelt dat deze energietransitie een van de grootste operaties is ooit achter de voordeur gepleegd. Het gaat om tienduizenden euro's investering per woning om die van het aardgas af te halen. Dat vraagt van de gemeente om individueel met de bewoners in overleg te gaan om te kijken of daar een nivellering mogelijk is.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) begrijpt dat de doelstelling van de PvdA is uiteindelijk een nivellering aan te brengen. Het gaat hier echter om de Transitievisie Warmte en hoe mensen in alle inkomensgroepen door die transitie heen geholpen worden en ook door de financiële consequenties daarvan. Dat individuele gesprek is prima om te kijken hoe dat huis kan worden geïsoleerd.

De heer **Bosse** (PvdA) benadrukt het uitgangspunt: kostenneutraliteit boven alles. Lukt dat niet, dan moet er op die manier naar worden gekeken.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) denkt dat het met de techniek en het type bebouwing in een wijk te maken heeft dat de transitie niet woonlastenneutraal kan. Dat maakt geen onderscheid naar inkomen. Ze roept de PvdA op het niet zo gecompliceerd te maken. Het gaat erom tot de meest kostenefficiënte oplossing te komen om het voor iedereen zo betaalbaar mogelijk te houden.

De heer **Bosse** (PvdA) vindt dat het hele palet van de bewoners moet worden meegenomen in die beoordeling. Wel denkt hij dat de PvdA de laagste maatschappelijke kosten anders definieert. Het is helemaal niet simpel.

Dan de binnenstad. Eerder is de Omgevingsvisie Binnenstad besproken. Ook daar werd geen jaartal genoemd wanneer de binnenstad van het gas af zou kunnen. Hij hoort graag waarom alleen de binnenstad deze unieke status heeft. De PvdA zou daar graag meer grip op krijgen bijvoorbeeld met inzicht in het wijkuitvoeringsplan Binnenstad. Daar moet de raad immers op kunnen sturen. Wel ziet hij steeds meer goede initiatieven, buurtinitiatieven om warmte op te wekken. Daarbij hoort de vraag hoe er met restwarmte wordt omgegaan van die warmte-initiatieven, van die warmtenetten. Wat er nog ontbreekt is de visie op late adapters, op spijtoptanten en welke processen daaraan worden gekoppeld om hen wel mee te nemen.

De heer **Gaillard** (SBU) is benieuwd wat er met die spijtoptanten gebeurt wanneer het niet lukt hun te motiveren.

De heer **Bosse** (PvdA) wijst in dit verband op het landelijke besluit dat de gaskraan straks dicht gaat. De transitie moet de stad met z'n allen oplossen.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) kan zich de situatie voorstellen dat een eigenaar in het eerste 'blok' niet wil meedoen aan de transitie, maar als die zijn woning verkoopt, mag de nieuwe eigenaar of huurder dan wel meedoen in het tweede 'blok'?

De heer **Bosse** (PvdA) denkt dat het samenhangt met de collectieve oplossing die op dat moment wordt gekozen. Deze case bevestigt alleen maar zijn stelling dat je niet een hele wijk per CBS-gebied in een keer kunt aanpakken.

De heer **Schreuder** (D66) wijst erop dat mensen na het wijkuitvoeringsplan nog 8 jaar de tijd hebben voordat de kraan dicht gaat. Zit een spijtoptant na 8 jaar met een dichte gasleiding of is een spijtoptant iemand die niet gelijk het eerste jaar mee doet? Mensen krijgen toch 8 jaar de tijd. In de nieuwe Warmtewet staat overigens geen verplichting meer.

De heer **Bosse** (PvdA) definieert een spijtoptant als iemand die zich heftig verzet tegen de transitie. Lukt het niet in die 8 jaar tot een vergelijk te komen, dan is er voor zo iemand misschien nog een individuele oplossing denkbaar.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) heeft haar vragen in blokjes verdeeld: een algemeen blokje, de start van de uitvoering en de techniekkeuze, de investeringen en kosten en tot slot de volgorde van de wijken. Het lijkt haar prima te beginnen met de relatief makkelijke wijken. Ze hoort graag of criteria zoals het aandeel corporatiebezit in een wijk, het bouwjaar en maatschappelijke draagkracht ook zijn meegenomen. Ze oppert in het begin een aantal grote projecten op te pakken die inspirerend zijn en zoden aan de dijk zetten. Ze is benieuwd of daar scenario's van zijn. Voortbouwen op succes is

belangrijk. Eerder heeft ze gevraagd of er een leeromgeving kan worden ingericht voor de gemeente; zo nodig komt ze daarvoor met een eigen voorstel. De vraag is ook wat Utrecht leert van andere gemeenten. Daar is ze echt benieuwd naar maar dat komt in dit stuk niet erg terug.

5 Dan de start van de uitvoering. Voorop staat dat er meer gebruik zal moeten worden gemaakt van laagtemperatuurverwarming wat veel isolatie met zich meebrengt. Op de Watkaart staat dat het collectieve warmtenet nu als enige oplossing robuust zou zijn. In hoofdstuk 2 werden nog 5 verschillende oplossingen gemeld. Ze krijgt graag toegelicht waarom het aantal technieken nu zo beperkt is. Ze vindt het belangrijk mensen op tijd duidelijk te maken wat er te kiezen valt. In Overvecht-Noord ziet ze een voorkeur bij de buurtinitiatieven voor de optie van aquathermie. Het 10 lijkt haar zinvol dergelijke innovatieve ontwikkelingen te omarmen. Rond de bedrijventerreinen zou er nog veel onduidelijkheid zijn. Als ook bedrijven meegaan in deze transitie, verwacht ze dat dat het draagvlak in de stad zal vergroten. Wellicht kan er een koppeling komen met de energielabels waaraan men in 2023 moet voldoen. Het CDA is nieuwsgierig naar wat dit allemaal betekent voor de verzwaring van het elektriciteitsnet. Daarvoor is nog weinig aandacht en dat geldt ook voor 15 Stedin.

Gaat het om de investeringen, dan zijn eerder vragen gesteld over de benodigde budgetten voor de uitvoering – ook vanuit het rijk. Die zijn heel hard nodig. Woningcorporaties spreken nu al hun zorg uit over de investeringscapaciteit die zij hebben. Zij hebben een heel groot aandeel in deze transitie. Ze hoort graag van de wethouder of ze het ziet passen in de investeringsstrategieën die de 20 corporaties op hun portefeuilleniveau hebben. Als laatste wijst ze op de vergelijking met het VNG-model. Dat brengt de laagste maatschappelijke kosten in beeld ten opzichte van de kosten voor de eindgebruikers. Juist in Vleuterweide en Veldhuizen loopt dat uiteen. Daar moet iets aan gebeuren want het mag niet zo zijn dat mensen daar onevenredig gaan betalen. Wellicht zijn individuele alternatieven daar beter betaalbaar.

25 Gaat het om de volgorde van wijken en het proces, dan is het mooi dat initiatieven uit de stad voorop mogen lopen op de planning. Ze hoort graag hoe die termijn van 8 jaar wordt gekoppeld aan de faseerbaarheid van het elektriciteitsnet waarbij de menselijke maat in acht wordt genomen – bijvoorbeeld bij het vervangen van een cv-ketel of bij verhuizingen en verbouwingen.

30 De heer **Gaillard** (SBU) ziet dat het college 30.000 mensen heeft bereikt via advertenties maar er zijn slechts 75 mensen op de bijeenkomsten geweest. Dan is het toch echt de vraag hoe dat kan worden verbeterd.

35 Mevrouw **Zwinkels** (CDA) denkt dat dat vooral kan worden verbeterd door laagdrempeligheid. Naar die bijeenkomsten komen mensen die bovengemiddeld geïnteresseerd zijn. Ze oppert het energieloket in te zetten. Het is allemaal nog te weinig bekend bij de mensen.

40 De heer **Ten Hoonte** (VVD) zou niet meteen op de gemeentelijke website kijken wanneer hij een nieuwe cv-ketel nodig zou hebben. Dan wendt men zich tot een installateur. Dus het is zaak dat de branche de juiste informatie geeft.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) meent dat installateurs zeker een belangrijke rol spelen. Er is veel gaande in die branche. Daar kan de informatieverstrekking misschien wel veel effectiever zijn dan via een loket bij de gemeente. Toch is ook dat nodig om een niet-commercieel aanbod te horen.

45 Ook het CDA zet vraagtekens bij de logica van de grenzen van de wijken. Tot slot spreekt mevrouw Zwinkels haar verbazing uit dat Lunetten niet naar voren is gehaald. Dat krijgt ze graag toegelicht – of misschien kan dat nog worden aangepast.

50 De heer **Van Heuven** (PvdD) ziet in de Transitievisie welke buurten wanneer gasvrij worden. Over de volgorde heeft hij geen specifieke opmerkingen maar die volgorde en de tijdsplanning moet niet allesbepalend zijn. Mooi dat er staat dat initiatieven die vooruitlopen, worden gestimuleerd. Voorts vraagt hij aandacht voor individuen of kleine groepen mensen die huren bij een woningcorporatie en die wel graag sneller zouden willen verduurzamen dan de corporatie wil. Hij is benieuwd welke rol de wethouder voor de gemeente ziet om daar dan versnelling te faciliteren.

55 Het raadsvoorstel stelt betaalbaarheid als voorwaarde voor de uitvoering. Daar hoort wel een nuancering bij, want onderdeel van de betaalbaarheid is ook, dat de gevolgen van de klimaatverandering nog meer geld kosten als er te lang niets gebeurt. Wachten op het rijk is logisch, maar het college moet zelf ook kosten voor zijn rekening nemen. Punt 2 in het raadsvoorstel vindt de PvdD dan ook raar. Het is zaak iedereen mee te krijgen om voldoende draagvlak te 60 bewerkstelligen. Initiatieven van inwoners die net zo duurzaam maar misschien duurder zijn dan

aansluiten op het stadswarmtenet dienen te worden gefaciliteerd. Het is immers kwetsbaar om afhankelijk te worden van een monopolist. Via buurtnet in handen van bewoners is er veel voor elkaar te krijgen. Duurdere bewonersinitiatieven hebben deze meerwaarde en die zou de gemeente dus moeten stimuleren. Bij de aanleg van warmtenetten moeten bewoners daadwerkelijk kunnen meebeslissen over de plannen. Hij hoort graag hoe de wethouder dit kan vormgeven in de wijkplannen of de buurtplannen.

Ook de PvdD ziet graag dat er minder hoogtemperatuurnetten komen en dus meer isolatie. Het actieplan Besparen verdient dan ook meer aandacht. Een andere zorg is dat de aanleg van al die warmtenetten (te) veel ruimte onder de grond claimen. Die aanleg mag niet ten koste gaan van bestaand groen en al helemaal niet van bomen. Hij ziet graag dat de wethouder dat garandeert – en dat geldt ook voor de warmtebuffers. Over park Bloeyendaal was geen recente informatie vindbaar dus hopelijk kan de wethouder de raad informeren over de aanleg van de warmtebuffer daar en de bijbehorende groencompensatie.

De heer **Schreuder** (D66) is benieuwd of het dan wel acceptabel is dat de warmtetransitie vastloopt of dat er geen duurzaam warmtenet komt als dit ten koste gaat van een boom.

De heer **Van Heuven** (PvdD) vindt dit absoluut een dilemma. Eerder moest er een tiental bomen worden gekapt voor de aanleg van stadsverwarming en daar ziet de PvdD echt graag een andere oplossing. Dat is echt iets wat het college goed moet wegen en waarop het moet sturen.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) weet dat er op dit moment bomen worden weggehaald voor warmteleidingen bij het spoor. Hij vreest dat het onmogelijk is elke boom te beschermen tegen de aanleg van een warmteleiding. Hij is benieuwd hoe de PvdD dat dan wil aanpakken. Of moet er meer aandacht komen voor werk met werk maken?

De heer **Van Heuven** (PvdD) zou er voorstander van zijn als het duurder is een leiding zodanig aan te leggen dat die om de boom heen gaat. Het is altijd goed werk met werk te maken. Het moet in ieder geval worden opgelost in de visie Ondergrond. De PvdD had graag gezien dat het raadsvoorstel kabels en leidingen anders had geheten: kabels en leidingen en boomwortels bijvoorbeeld. De oplossing ligt in die gezamenlijkheid. Het vergt in ieder geval veel aandacht.

De warmteoplossing voor bedrijven is nog onzeker terwijl daar juist heel veel winst te behalen is. Een aantal bedrijven gebruikt immers veel hoogtemperatuur. Buurten krijgen wel een planning maar oplossingen voor bedrijven worden tot nu toe alleen onderzocht. Daaraan is nog geen tijdvak gekoppeld. Zo'n concrete planning voor bedrijven zou de PvdD wel graag zien. Graag krijgt hij toegezegd dat er per industrieterrein een periode van afschakeling van het gas wordt benoemd. Dat zal het draagvlak onder inwoners vergroten.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) denkt dat het dan logisch is aan te sluiten bij de transitie met de energielabels zoals die nu bij bedrijven plaatsvindt.

De heer **Van Heuven** (PvdD) denkt dat dat een goed idee is. Hij wil daar zeker ambitieus in zijn. Hij wijst op de ondertitel van deze visie: naar een CO₂-vrije warmtevoorziening in 2050. Dat vergt ook een overschakeling op duurzame bronnen. Hij kijkt uit naar de bronnenmix van Eneco met betrekking tot het warmtenet. Het kan niet zo zijn dat de te verbranden massa hout wordt verhoogd. Hij heeft begrepen dat de raad nog een tijdje moet wachten op die bronnenstrategie, maar die is wel heel essentieel voor het slagen van deze transitie. De PvdD kijkt daar naar uit.

De heer **Bosse** (PvdA) constateert dat de PvdD vaak voor duurdere opties kiest. Dan is hij benieuwd waar de PvdD dat geld vandaan denkt te halen.

De heer **Van Heuven** (PvdD) beaamt dat het veel geld kost, maar de gemeente dient hierin echt meer te investeren – op zowel rijksniveau als op gemeentelijk niveau. Dat vraagt uiteraard financiële ombuigingen.

De heer **Bosse** (PvdA) is dan toch benieuwd of die euro's voor de wensen van de PvdD de meeste CO₂ besparen. Een euro kan maar een keer worden uitgegeven.

De heer **Van Heuven** (PvdD) stelt dat aardgasvrij worden veel CO₂ bespaart. Als volwassen bomen niet worden gekapt, vangen die heel veel CO₂ op. Lokale buurtnetten aanleggen die niet afhankelijk

zijn van Eneco en daarmee niet van biomassa, dat is ook flink duurzamer. Alles wat wordt uitgesteld kost op termijn alleen maar meer geld. Utrecht moet echt meer investeren in het behalen van CO₂-winst. Eerder heeft hij voorgesteld de miljoenen euro's die zijn vrijgekomen via de BUIGelden te investeren in de klimaattransitie – bijvoorbeeld in dit plan.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) wijst op het amendement dat 3 juni is aangenomen waarbij de uitbreiding van het HT-netwerk stadsverwarming naar nieuwe wijken en buurten alleen kan wanneer er zicht is op het realiseren van andere bronnen dan aardgas en biomassa. Dus dat is al afgesproken.

De heer **Van Heuven** (PvdD) licht toe dat biomassa nog steeds in de bronnenmix zit van Eneco en Eneco kan niet aangeven wanneer het stopt met het verbranden van biomassa.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) hoorde de heer Bosse vragen of de PvdD dan niet de hoogste CO₂-besparing wil. In de Transitievisie Warmte staat letterlijk dat de volgorde die er nu is, niet de volgorde is die de grootste CO₂-besparing oplevert.

De heer **Van Heuven** (PvdD) kent de formulering. Toch ziet hij graag als er een keuze is tussen een buurt die overgaat op stadsverwarming of een eigen netwerk, dat wordt gekozen voor dat eigen netwerk ook al is dat duurder.

Mevrouw **Sturkenboom** (S&S) ziet een complexe opgave in de Transitievisie Warmte II. Het verduurzamen van de stad vereist dat iedereen kan meedoen en profiteert van de baten. De keuze nu betreft het moment dat het proces in gang wordt gezet. Aan bod komen de volgorde, het draagvlak en de communicatie.

Het benutten van het natuurlijke moment bij bijvoorbeeld sloop of renovatie loopt niet altijd synchroon met van het gas af gaan. Dat is voor woningcorporaties een grote uitdaging. Dat wordt weliswaar erkend, maar hoe wordt bewerkstelligd dat dit niet te ver uit elkaar gaat lopen en er wel stappen worden gezet om voor 2030 op duurzame warmtebronnen over te gaan. Misschien moet de gemeente er wel voor kiezen om ergens te investeren en daarvoor zijn uiteraard gesprekken met de corporaties nodig. Wat ook ontbreekt, zijn concrete disclaimers. Ze hoort graag welke sturingsmogelijkheden de gemeente en de raad hebben als een proces helemaal vastloopt. En als het misloopt, hoe zorgt de gemeente er dan voor dat de partijen die dan aangehaakt zijn, daadwerkelijk aangehaakt blijven.

Veel energieke Utrechters hebben talloze initiatieven opgezet om de stad van het gas af te halen. Ze lopen dus vooruit. Maar na diverse informatieavonden lopen mensen er tegen aan dat het steeds lastiger wordt om mensen, bewoners aangehaakt te houden. De concrete actie ontbreekt doordat de gemeente op het rijk wacht maar ook doordat er op bestuurlijk niveau nog allerlei plannen moeten worden doorlopen. De vraag is straks of de middelen die nu in dit stuk staan genoemd, straks nog wel voldoende zijn.

Student & Starter wil graag wat meer ruimte geven aan het experimenteren om een huis te verduurzamen.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) herkent dat mensen soms een beetje energietransitie moe zijn en dan is het niet zo zeer een financiële kwestie maar meer om de spanningsboog erin te houden. Ze hoort graag wat er voor nodig is om deze groep betrokken en gemotiveerd te houden.

Mevrouw **Sturkenboom** (S&S) stelt vast dat alle informatie nu wel bekend is. Als je aan het begin van die tien jaar zit en weet, pas over tien jaar ga je misschien van het gas af, dan vraagt ze zich af wat de gemeente nog meer kan doen om juist de energieke Utrechters beter te kunnen faciliteren. Student & Starter geeft die energieke Utrechters ook graag de ruimte om meer te experimenteren – met de zonneboiler, de warmtepomp, een thuisaccu - maar dat zorgt ook wel voor een dilemma. Enerzijds is het van belang inwoners te betrekken en enthousiast te maken, anderzijds wordt het misschien een te geïndividualiseerde lappendeken van allerlei maatregelen en dat hiermee juist onvoldoende grote stappen worden gezet. Daarop krijgt ze graag een reactie.

Bij de communicatie werd vanuit Overvecht-Noord helder dat de eerste twee jaar heel rommelig waren met alle zaken die moesten worden verkend. Ze is benieuwd wat de gemeente hiervan leert om straks een strakke communicatie te hanteren. Ze hoort graag hoe de wethouder dit gaat aanpakken. Voorts moet de gemeente zich hoeden voor het wekken van valse verwachtingen. Het gaat erom een realistisch beeld neer te zetten en realistische verwachtingen te wekken. Daarbij kan

de gemeente de maatschappelijke baten betrekken. In dit stuk ontbreekt echter wat het de Utrechter nu oplevert. Die positieve opbrengst is voor iedere Utrechter belangrijk.

De heer **Virginia** (GroenLinks) vervangt vanavond collega Heine. Het is mooi dat dit plan er nu ligt en dat de gemeente concrete stappen gaat zetten in de warmtetransitie. Hij ziet goede criteria, robuustheid, betaalbaarheid en zo min mogelijk gedoe. In de Transitievisie Warmte wordt helder hoe deze criteria tot de voorgestelde selectie hebben geleid. Dat levert een goede selectie van wijken op, mooi gespreid. De buurten verschillen in omvang, qua woningvoorraad, in verhouding koop-huur en in de aanwezigheid van stadsverwarming. Dit deel II biedt een concreet startpunt voor verdere verkenning en voor de zoektocht naar alternatieven en het vinden van draagvlak. Het uitgangspunt is uiteraard haalbaar en betaalbaar. Dat levert onmiddellijk een dilemma op. Voor die betaalbaarheid is de gemeente afhankelijk van het rijk. Maar er moet wel vaart worden gemaakt. Hij hoort graag welke mogelijkheden het college ziet om dit plan uit te voeren als geld van het rijk achterblijft. Bij de woningcorporaties zit spanning tussen de timing en het natuurlijke renovatiemoment. Mitros, Bo-Ex en Portaal hebben de helft van hun bezit in de geselecteerde wijken staan en er is voor een groot deel geen match met de renovatieplannen van de corporaties. Zij hebben al aangegeven onvoldoende investeringsruimte te hebben om de planning uit de Transitievisie Warmte II te realiseren vóór 2030. De komende tijd zal er onderzoek worden gedaan door de gemeente en de corporaties en GroenLinks hoort graag wat er uit deze onderzoeken komt. De gemeente moet wel druk blijven uitoefenen wat de transitie is urgent. Het rijk moet weten waar de gemeente in de uitvoering tegenaan loopt.

De heer **Bosse** (PvdA) ziet dat dilemma ook. Hij is benieuwd welke oplossing GroenLinks ziet op het moment dat middelen van het rijk uitblijven.

De heer **Virginia** (GroenLinks) ziet dat het heel ingewikkeld is. GroenLinks heeft daar geen oplossing voor maar hoopt dat er toch misschien ergens nog een mogelijkheid is. Recent hebben huurders van Bo-Ex niet ingestemd met het aardgasvrij maken van woningen. Dat is zorgelijk. Hij wil weten wat de consequenties hiervan zijn. Warmte is een basisbehoefte die voor iedereen toegankelijk en betaalbaar moet zijn. Daarom dient de gemeente de regie te houden om de duurzaamheid, betaalbaarheid, betrouwbaarheid en transparantie te waarborgen en de keuzevrijheid te garanderen. Bewoners moeten wel zeggenschap hebben en eventueel kunnen delen in de opbrengst van warmtenetten. Eerder heeft GroenLinks een motie ingediend bij deel I die vraagt te onderzoeken wat de verschillende rollen van gemeente, bewoners en warmtebedrijven zijn bij zowel de realisatie als de exploitatie van een warmtenet. GroenLinks meent dat decentrale, duurzame warmtenetten een reëel alternatief worden voor stadsverwarming en dat ze worden ontwikkeld in samenspraak met bewoners en Eneco waarbij de gemeente de regie houdt. GroenLinks krijgt graag inzicht in de mogelijkheden om buurtwarmtenetten rendabel te maken.

De heer **Bosse** (PvdA) wil dan weten of de gemeente eigenaar moet worden van dat warmtenet.

De heer **Virginia** (GroenLinks) licht toe dat het gaat om de regie houden zodat alles goed in elkaar past en partijen met elkaar samenwerken. De gemeente heeft daarin een unieke rol.

De heer **Gaillard** (SBU) concludeert dan dat de afspraken met Eneco wel zachte afspraken zijn. In het verleden is het ook middels moties niet gelukt om daar harde afspraken van te maken. Dat was juridisch niet mogelijk.

De heer **Virginia** (GroenLinks) ziet afspraken maken en gesprekken voeren als een vorm van regie houden.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) wil dan horen of de gemeente bijvoorbeeld financieel moet participeren in de businesscase van een warmtenet.

De heer **Virginia** (GroenLinks) denkt dat financieel een optie kan zijn maar dat is zeker niet het uitgangspunt want dan is er sprake van actief deelnemen.

De heer **Schreuder** (D66) wijst op de nieuwe Warmtewet en de mogelijkheden die de wet geeft. Dat kan een kans vormen voor de gemeente om meer regie te pakken.

De heer **Virginia** (GroenLinks) krijgt graag de actuele stand van zaken van de wethouder. Gaat het om de vraag collectief of individueel, dan is keuzevrijheid absoluut belangrijk, maar een collectieve aanpak brengt vaak de laagst maatschappelijke kosten met zich mee en daarmee ook voor de eindgebruiker. In de Transitievisie Warmte deel I staat dat een individuele oplossing kan als die ten minste net zo duurzaam is als de aangeboden collectieve oplossingen. GroenLinks heeft destijds aangegeven te willen voorkomen dat individuele oplossingen een collectieve oplossing blokkeren. GroenLinks vindt het belangrijk in te zetten op die collectieve aanpak om de transitie zo te realiseren met de laagste maatschappelijke kosten en de laagste kosten voor de eindgebruiker.

De heer **Gaillard** (SBU) hoort dat die individuele keuzevrijheid zo belangrijk is voor GroenLinks, maar als de betaalbaarheid van het collectieve net in gevaar komt, dan valt die keuzevrijheid kennelijk weg.

De heer **Virginia** (GroenLinks) vindt dat er goed gekeken moet worden naar wat maatschappelijk het meest opbrengt.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) noemde eerder Vleuterweide en Veldhuizen waar is gebleken dat die collectieve aanpak best prijzig kan zijn in die wijken. Ze hoopt dat de heer Virginia in specifiek die gevallen ook vindt dat er meer ruimte moet worden geboden om daarvan te kunnen afwijken.

De heer **Virginia** (GroenLinks) vindt dat er voldoende aandacht moet zijn voor specifieke gevallen. Het uitgangspunt is haalbaar en betaalbaar voor iedereen. Waar afspraken knellen, moet worden gezien hoe daarmee kan worden omgegaan.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) noemt een voorbeeldilemma: aansluiten op een warmtepomp met hoogtemperatuur zodat een Utrechenaar zijn honderd jaar oude parket kan laten liggen of moet ook diegene aansluiten op het collectieve systeem en de vloer eruit slopen?

De heer **Virginia** (GroenLinks) wil zich niet verliezen in allerlei alsdanvraagstukken. Individuele situaties moeten het collectief niet blokkeren, maar daar waar knelpunten zijn, daar moet naar gekeken worden.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) meent dat de meest duurzame oplossing in zijn voorbeeld het warmtenet niet in de weg zou hoeven zitten. Hij concludeert dat de oproep van de heer Virginia geen toegevoegde waarde heeft en hij stelt voor die oproep niet aan de wethouder te doen.

De heer **Virginia** (GroenLinks) hoort dat het niet in de weg zou hoeven zitten en dat is precies zijn pleidooi. Als keuzes elkaar wel in de weg zitten, dan kiest GroenLinks voor het collectief. GroenLinks stelt die vraag dus wel aan de wethouder.

De heer **Schreuder** (D66) krijgt graag die extra zekerheid dat mensen ook hun eigen keuze kunnen maken. Een warmtenet dat te duur is, krijgt dan concurrentie van een andere oplossing. De gemeente moet de garantie kunnen geven dat er een betaalbare oplossing komt. Daar ligt het probleem en het gaat niet om collectief versus individueel. Hij zou niet willen zoeken naar dwangmiddelen maar naar betaalbare collectieve oplossingen.

De heer **Virginia** (GroenLinks) heeft niet het idee dat men hier in de commissie zo veel van mening verschilt. Het gaat om situaties die elkaar niet in de weg staan.

Als laatste kaart hij de betrokkenheid van bewoners aan. De vraag ligt voor hoe alle Utrechtenaren worden bereikt. Dé bewoner bestaat niet. Sommigen willen vroeg betrokken worden, anderen hebben er helemaal geen behoefte aan. Het communicatie- en het participatieproces moeten zo worden ingericht dat die tegemoet komen aan de verschillen in informatiebehoefte en meepraatbehoefte bij de bewoners en lokale ondernemers. Steeds vaker gaan bewonersinitiatieven zelf aan de slag in hun buurt. Prima dat de gemeente deze initiatieven blijft ondersteunen met bijeenkomsten en kennissessies over techniek. Dat zorgt voor draagvlak en de gemeente leert er zelf ook van. Omdat op enige moment de gaskraan dicht gaat, is het belangrijk alle mensen te bereiken – ook zij die niet vanzelf met het vraagstuk in aanraking komen. Er wordt nu gesproken over een website met actuele informatie en documenten. Een nieuwsbrief is ook een goede manier net als wijkkranten.

De werkgroep Diversiteit van GroenLinks heeft onderzoek gedaan onder bewoners van Utrecht die niet of nauwelijks geïnteresseerd zijn in politiek en duurzaamheid en de manier om die groep toch te bereiken. Veel mensen geven aan persoonlijk aangesproken te willen worden en dat er iemand persoonlijk langs komt met een uitleg of een uitnodiging voor een gesprek. Taalgebruik doet er toe.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) is benieuwd waar die mensen die niet geïnteresseerd zijn in de energietransitie dan vandaan komen.

De heer **Virginia** (GroenLinks) legt uit dat deze werkgroep mensen opspoot die de gemeente moeilijk bereikt; dat betekent op pad gaan, zoeken, praten.

Mensen voelen een aversie voor woorden als duurzaamheid en klimaatneutraal. In duurzaamheid zit het woord duur. Voordelige of slimme aanpassingen in het huis, dat klinkt volgens hen veel aantrekkelijker. GroenLinks pleit voor samenwerking met bijvoorbeeld moskeeën en de inzet van coaches die bij mensen thuis komen om ze te informeren en om vragen te beantwoorden. Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kunnen bijvoorbeeld worden omgeschoold tot coach. Daarop graag een reactie van de wethouder.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) vindt het zeker belangrijk dat de gemeente in begrijpelijke taal communiceert, maar het voorstel van GroenLinks is haar niet helemaal helder. Wil GroenLinks dat mensen die niet zijn geïnteresseerd in duurzaamheid toch persoonlijke brieven ontvangen met een aangepaste uitleg van de energietransitie?

De heer **Virginia** (GroenLinks) licht toe dat het er bij deze transitie om gaat iedereen te bereiken dus ook de mensen die de gemeente eigenlijk nooit bereikt. Die groep is opgezocht en die geeft dit soort zaken aan. Dat vergt dus een andere manier van contact zoeken. Misschien moet het contact wel helemaal niet via een brief worden gezocht.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) doet niets af aan de goede intenties maar het CDA zou dan willen voorstellen om mensen als burens elkaar te laten vertellen wat er mogelijk is, dus meer in gezamenlijkheid. Een dergelijke persoonlijke aanpak is wellicht effectiever dan een aangepaste brief.

De heer **Virginia** (GroenLinks) beseft dat sommige mensen zeker makkelijker iets aannemen van burens of mensen die dicht bij hen staan. En er zijn natuurlijk altijd mensen met een aversie tegen de overheid.

De heer **Gaillard** (SBU) hoopt dat GroenLinks de resultaten van het onderzoek kan delen. Hij schat in dat er ook mensen buiten dit onderzoek zijn gevallen omdat ze echt niet worden bereikt.

De heer **Virginia** (GroenLinks) legt uit dat het niet om een doorwrocht wetenschappelijk onderzoek gaat. Hij wil kijken of het onderzoek te delen valt.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) begrijpt dat er dus brieven de deur uit moeten.

De heer **Virginia** (GroenLinks) heeft zojuist geen oproep gedaan om brieven te gaan versturen. Het gaat erom, als de gemeente mensen wil bereiken, dat iedereen in beeld moet komen en daarvoor zijn misschien manieren nodig die de gemeente nu nog niet op het netvlies heeft.

De heer **Hajtić** (DENK) hoort dat GroenLinks moskeeën wil inzetten om mensen te bereiken. Dan hoort hij graag hoe GroenLinks dat voor zich ziet.

De heer **Virginia** (GroenLinks) benadrukt dat mensen in de moskee bij elkaar komen en dat is dus een plek waar informatie kan worden verspreid.

De heer **Bosse** (PvdA) complimenteert GroenLinks, want zij neemt nu de communicatie echt onder de loep en komt met ideeën. Dat verdient hulde en geen hoon.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) wil er zeker niet lacherig doen. Ze vindt het idee om in de moskeeën informatie te verspreiden een heel goed idee. Ook bij kerken worden wel eens workshops gegeven om mensen bewust te maken van duurzaamheid. Daar past dit prima bij.

De heer **Gaillard** (SBU) is juist geïnteresseerd in wat bewoners meegeven en juist daarom is hij geïnteresseerd in de resultaten van dat onderzoek. De vraag is wel hoe representatief die resultaten zijn.

De warmtetransitie moet betaalbaar blijven en daarbij wordt met name gekeken naar de maatschappelijke kosten. De aanname daarbij is dat lage maatschappelijke kosten ook lage kosten betekenen voor de eindgebruiker. Hij kan zich nichegevallen voorstellen waarbij dat niet opgaat. Hij vreest dat er straks toch gezinnen zijn die met zo veel andere verhogingen te maken krijgen dat ze de transitiekosten echt niet kunnen opbrengen. Daar krijgt hij graag een reactie op.

Hij onderschrijft de opmerkingen van de VVD als het gaat om keuzevrijheid. Er moeten wel alternatieven open blijven waaraan de gemeente bijdraagt. Ook de keuze om van het gas af te gaan moet de gemeente aan de Utrechtenaar laten. Gaat het om innovatieve technieken, dat zou hij vooral willen inzetten op alternatieve ontwikkelingen waarop mensen dan vrijwillig kunnen overstappen.

Mevrouw **Petersen** (SP) is blij met de Transitievisie Warmte, de overstap van fossiele energie naar duurzame energie. Een kostenneutrale transitie voor huishoudens is heel mooi. Daarnaast hebben de collega's al veel punten aan de orde gesteld zoals de CBS-buurt en de transitie van bedrijven. Het punt dat bewoners initiatief tonen maar corporaties tegen werken ziet de SP ook terug in Overvecht-Zuid waar ervaring is opgedaan met buurtcommissies die in huizen wonen met energielabels E en F die al jaren lang bij de corporaties om isolatiemaatregelen vragen en die ook van het gas af zouden willen. Ze hoort graag hoe de wethouder tegen dit soort kwesties aankijkt.

De aanpak in de buurten die als eerste aan de beurt zijn, wordt een enorme klus en dat vraagt veel capaciteit van zowel gemeente als stakeholders. Het college verwacht een vergoeding van het rijk te krijgen voor de toename in de uitvoeringskosten voor de benodigde capaciteit. Ze hoort graag of die capaciteit er überhaupt wel is en of dat is meegenomen in de analyse van dit plan. Eerder dit jaar kopte de NOS dat er tienduizend extra mensen nodig zijn in de energietechniek terwijl het aantal studenten dalende is. Er is al jaren een tekort aan technisch personeel. Met de vergrijzing en met minder studenten in het mbo ziet het er niet rooskleurig uit. Ze vreest dat de energietransitie in de knel komt. De visie laat geen analyse zien van de capaciteit die nodig is. Vertraging van het tijdspad door een tekort aan capaciteit zorgt voor gedoe. Ze hoort graag hoe de wethouder tegen de geringe uitvoeringscapaciteit aan kijkt en of dat is meegenomen in deze transitievisie en wat de wethouder voor rol ziet voor de gemeente om bij te dragen aan het vergroten van de capaciteit.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) deelt die zorg over de capaciteit. Ze is benieuwd naar wat de SP als rol voor de gemeente ziet om bij te dragen aan de oplossing. In Overvecht is een beroepentuin waar mensen worden omgeschoold. Dat wordt gesteund door de gemeente. Er zijn ook gemeenten die zelf opleidingstrajecten opzetten.

Mevrouw **Petersen** (SP) heeft hier zeker over nagedacht. Ze denkt ook aan gesubsidieerde stages in het kader van deze transitie. Ze denkt aan gesprekken met mbo's, met werkgevers. Daar kan de gemeente echt een concrete rol pakken.

De heer **Hajtić** (DENK) neemt waar voor zijn collega Essabiri. Nederland staat als land voor een grote uitdaging voor wat betreft het klimaat en ook Utrecht moet daaraan haar steentje bijdragen. DENK ziet duurzaamheid als een belangrijk thema en denkt daarom graag mee. De heer Hajtić stelt dat de inwoners van Utrecht niet de dupe mogen worden van deze transitie en hij las dat gelukkig ook in de visie zelf. De energietransitie is haalbaar en betaalbaar voor de samenleving; de overstap moet voor het overgrote deel van de mensen woonlastenneutraal zijn. Toch vreest hij dat de overstap alsnog een negatieve invloed kan hebben op de woonlasten van de burgers en daarom hoort hij graag over welke maatregelen het college heeft nagedacht om eventuele toename van de woonlasten op te vangen. Dat kan overigens ook mensen overkomen die wat meer te besteden hebben. Hij hoort het graag als er concrete maatregelen zijn.

Verschillende corporaties betwisten de haalbaarheid van de plannen zoals het college die voorstelt. Zij hebben onvoldoende investeringsruimte om de planning uit de transitievisie te realiseren vóór 2030. Er volgt een onderzoek en de heer Hajtić hoort graag wanneer dat gaat plaatsvinden en wanneer de resultaten daarvan met de raad worden gedeeld.

Er zijn meerdere vervangende energiebronnen mogelijk voor gas waaronder stadsverwarming. Daar ziet DENK wel problemen. Gebruik maken van stadsverwarming bij slecht geïsoleerde huizen is misschien wel goed voor het klimaat, maar het kost wel extra energie om een slecht geïsoleerd huis

te verwarmen. Dan ligt het voor de hand huizen eerst beter te isoleren voordat de transitie plaatsvindt.

Er is slechts één warmtebedrijf aangesloten op het warmtenet. Burgers kunnen dus geen vrije keuze maken wat betreft de leverancier zoals dat bij gas bijvoorbeeld wel kan. Hij krijgt graag een reactie

van de wethouder op deze monopolypositie van Eneco.
Als laatste heeft hij gehoord dat bepaalde woningen geen andere keuze hebben dan overgaan op stadsverwarming. Dat speelt zowel bij huur- als koopwoningen. Hij hoort graag of dit klopt en wat het college eraan gaat doen om Utrechtenaren toch die vrijheid te geven om zelf hun energiebron te kiezen.

De **voorzitter** schorst de vergadering en heropent na vijf minuten de vergadering.

Wethouder **Van Hooijdonk** is blij met de mooie, degelijke inbreng van de commissie. De raad begrijpt de volle aard en omvang van de transitie heel goed. De wethouder gaat eerst in op de selectie, de buurten en de planning, vervolgens de randvoorwaarden, de initiatieven, de participatie en communicatie, besparing, bronnen en het optreden van de gemeente.

De raad heeft in deel I het afwegingskader vastgesteld; dat is nu toegepast en verfijnd dus daarin zijn ook zaken als de maatschappelijke kracht van een gemeente en de corporaties beredeneerd afgewezen. Het college heeft echt gekozen voor een eerste batch met zo weinig mogelijk aanpassingen om alle eigenaren van woningen die meer ingrepen vereisen, meer tijd te geven. Maar ook daar moet natuurlijk wel die CO₂-reductie worden behaald dus dat is iets wat vooral gebeurt in het kader van de besparing. Het college doet zijn best dat de raad zo snel mogelijk voor te leggen. Over de bronnen komt ze nog met de raad te spreken.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) stelt dat corporatiebezit nog steeds een rol speelt. Dat valt nu af en maatschappelijke draagkracht is blijkbaar ook afgefallen. Ze wil graag horen waar die winst in dit voorstel dan op korte termijn wordt gerealiseerd.

Wethouder **Van Hooijdonk** legt uit dat dat in deze strategie geen afwegingscriterium is geweest. De meeste CO₂-winst wordt daar behaald waar het meest moet gebeuren. Dat is contrair aan wat er nu gebeurt. De mensen die de minste tijd krijgen, daarvoor worden de woningen gekozen waaraan het minst hoeft te gebeuren. Ze wil juist niet met het moeilijkste eerst beginnen. Dat geeft anderen de mogelijkheid het meest te koppelen met natuurlijke verandermomenten. Maar het gaat allemaal gebeuren.

D66 vroeg wat er dan straks ligt: drie blokken die grofmazig in de tijd zijn gezet. Dat is natuurlijk niet zo vast te pinnen dus ze begrijpt de opmerking wel of dat het goede beeld geeft. Ze zegt toe het plan op dit punt te verbeteren – de aangepaste tekst levert ze nog voor de raadsbehandeling aan. Het college denkt niet dat de CBS-grenzen te knellend zijn. Daar zit nog voldoende ruimte. Er ligt nu een grofmazig beeld waarmee de gemeente aan de slag wil, maar als goed uitlegbaar is dat er met die grenzen moet worden geschoven, zal de wethouder dat als raadsbesluit voorleggen in een Wup of bij de herziening van de volgende Transitievisie Warmte. Lunetten is een wijk waar heel veel actieve bewoners wonen. Een van de initiatieven komt ook uit Lunetten. Van deze wijk wordt nu gezegd dat die heel ingewikkeld is. Het is nog niet helder wat daar het beste alternatief is. Ook om die reden is die wijk van verder in de tijd gezet. In heel Nederland worden ervaringen opgedaan met de transitie en daarbij wordt ook gekeken hoe de markt zich ontwikkelt. Dat zal waarschijnlijk een scherper beeld opleveren voor dit soort wijken. De wethouder waardeert de initiatieven zeer en hoopt dat de mensen aan de slag gaan met zaken als besparing en zonnepanelen, maar van het gas af gaan daar in nog wel ingewikkeld.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) begrijpt wel wat de wethouder zegt, maar hij kan zich voorstellen dat de bewoners van Lunetten het als een eer zouden zien wanneer zij als een van de eersten aan de beurt zijn. Hij doet de suggestie om de blokken te zijner tijd aan te passen, ze om de paar jaar te vernieuwen en dan te bekijken of deze wijk naar voren kan komen.

Wethouder **Van Hooijdonk** geeft aan dat er elke vijf jaar sprake is van een vernieuwing dus dat is het moment dat zaken zouden kunnen worden omgewisseld als daartoe aanleiding is. Ze benadrukt dat de overheid er voor iedereen is, voor actieve mensen maar ook voor de mensen die terughoudend zijn.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) heeft nog niet precies gehoord wat er dan zo lastig is in Lunetten en waarom dit in een Omgevingsvisie komt. Dat is immers niet zo maar een document.

5 Wethouder **Van Hooijdonk** legt uit dat de bewoners zelf dat hebben ingebracht in de Omgevingsvisie. De gemeente had daar zo haar bedenkingen bij. Het is zo ingewikkeld omdat er in de eerste Transitievisie Warmte allerlei scenario's zijn doorgerekend. Daar waar altijd dezelfde uitkomst uit kwam, dat heeft de gemeente als redelijk zeker beoordeeld als het beste alternatief voor van het gas af. Dat is er voor Lunetten niet uitgekomen. Waarschijnlijk speelt mee dat het stadsverwarmingsnet redelijk ver weg ligt wat aankoppelen niet heel eenvoudig maakt. Er is echt
10 meer onderzoek nodig naar wat de beste optie voor Lunetten is.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) ontvangt graag wat extra informatie, want in zijn beeld is Lunetten een vrij uniforme wijk uit de jaren '80. Dus graag meer duiding waarom het daar zo ingewikkeld is.

15 Wethouder **Van Hooijdonk** geeft aan dat in principe alles kan maar de gemeente heeft de keuze gemaakt eerst het gemakkelijke te doen, het laaghangend fruit te plukken. De wijken waar de meeste vraagtekens rijzen, die komen later aan bod. Ze zal een tekst aanleveren vóór de raadsbehandeling.

20 Mevrouw **Zwinkels** (CDA) weet dat de Omgevingsvisie eerder is vastgesteld en toen is helemaal niet naar voren gekomen dat het zo moeizaam zou zijn. Dat vergt nu toch een uitleg. Voorts hoort ze graag of er dingen zijn die de buurt kan doen, die niet robuust zijn maar die niet gaan leiden tot een vorm van kapitaalvernietiging in de toekomst.

25 Wethouder **Van Hooijdonk** komt daar nog op terug in het tekstblokje waarom de heer Ten Hoonte vroeg. Op basis van de besluitvorming hier wordt de raadsinformatie uiteraard vertaald naar wat het voor de bewoners allemaal betekent. In 40.000 woningen worden aansluitingen vervangen maar het college roept de hele stad op aan de slag te gaan met besparen. Mensen zullen in die informatie die is toegesneden op hun buurt en hun huis aantreffen wat dan verstandig is. Isoleren is altijd
30 verstandig. Als de aanpak voor de binnenstad wordt uitgesmeerd over die dertig jaar was de vraag hoe er dan een Wup wordt opgesteld. In het tweede kwartaal zal het college de raad informeren over hoe het eerste blok wordt ingedeeld en daarbij komt die vraag over de binnenstad dan ook aan de orde. Dat gaat straks stukje bij beetje.

35 Dan de randvoorwaarden. De vraag hoe de aanpak past binnen de budgetten van corporaties en hoe het moet als het bij de corporaties niet past. Daarop komt de wethouder terug in het tweede kwartaal. Voor die verfijning van de wijken gaat de gemeente met stakeholders zoals corporaties in overleg. Ook voor corporaties is het iets gemakkelijker nu ervoor is gekozen eerst de 'makkelijke' wijken te doen, maar ook dan vereist het capaciteit. Corporaties kampen met een financieel probleem dat te wijten is aan de verhuurdersheffing en de vennootschapsbelasting. Dat vergt
40 sowieso een aanpak. Maar de vraag of ze voldoende capaciteit hebben, blijft. Linksom of rechtsom, uiteindelijk moet het worden geregeld. Het is voor het eerst dat er nu een plan ligt zoals dat landelijk is bedacht in het klimaatakkoord. Corporaties, Stedin en Eneco gaan hun onderhouds- en beheerplannen afstemmen op de gemeentelijke planning. De spanning die zit tussen gebiedsgericht en pandgericht moet in de loop der tijd minder worden doordat al die meerjarenplannen op elkaar worden afgestemd.

45 Over de betaalbaarheid hebben verschillende raadsleden vragen gesteld. Daar lobbyt de wethouder eigenlijk dagelijks voor. Zowel het CDA als SBU vroegen hoe dat verschil in maatschappelijke kosten en voor eindgebruikers nu wordt opgelost. De eindgebruikerskosten hebben betrekking op de belofte van woonlastenneutraliteit. De maatschappelijke kosten is een methode om ervoor te
50 zorgen dat de hele transitie ook maatschappelijk verstandig is. Dat ligt in handen van de wetgever om ervoor te zorgen dat maatschappelijke kosten en eindgebruikerskosten wat dichterbij elkaar komen. De belofte dat dit voor de meeste mensen woonlastenneutraal zal zijn zoals verwoord in het klimaatakkoord, blijft overeind ook als er een gat zit tussen die twee.

55 Wat als er minder geld komt van het rijk? De wethouder vreest dat het dan vooral langzamer zal gaan. Qua informatie kan de gemeente in 2022 een Wijkuitvoeringsplan maken maar daarbij is het de vraag of er een businesscase kan worden gemaakt. Daarvoor heeft de raad vorig jaar geld vrij gemaakt op de begroting. Daar is ook budget voor. De gemeente heeft een groeifonds aanvraag gedaan. Als er voldoende bijeen gesprokkeld is, legt het college de raad het Wijkuitvoeringsplan voor. Als dat voor alle wijken moet gebeuren, dan blijft het gewenste tempo achter. Daarom blijft die
60 lobby keihard nodig.

Het tweede beslispunt is bedoeld per wijk. In het Wijkuitvoeringsplan kunnen de voorwaarden goed worden georganiseerd en dan kan dat als raadsvoorstel naar de raad. Wordt het tweede beslispunt anders gelezen, dan moet de tekst misschien worden aangepast.

5 Mensen in energiearmoede, daarvoor moet uiteraard aandacht zijn. De belofte van woonlastenneutraliteit, dat is een belofte voor iedereen, zonder aanzien des persoons. Iedereen moet een fatsoenlijk aanbod krijgen. Dat is de enige manier om deze transitie te laten plaatsvinden. Haalbaarheid gaat er ook over of het makkelijk is voor iedereen, over ontzorgen. Dat is meer dan alleen de betaalbaarheid. Als de overheid een goed aanbod kan neerleggen, als er voldoende tijd is geweest en als iedereen het kan betalen, dan zullen er desondanks altijd wel mensen zijn die het
10 niet willen of die niet hebben opgelet. Maar op enig moment gaat wel die gasleiding dicht. Zo is het bedacht in de conceptwetgeving.

De heer **Bosse** (PvdA) hoort dat iedereen een rechtvaardig aanbod krijgt om van het gas af te gaan. Wat rechtvaardig is, daarover valt wel het nodige te zeggen. Hij pleit ervoor de menselijke maat
15 daarin mee te nemen en er iets aan te doen voor mensen die nu in energiearmoede zitten of vrezen daarin te komen.

Wethouder **Van Hooijdonk** wijst erop dat de gemeente vanwege die hoge gasprijzen verschillende acties onderneemt. Misschien dat de Tonk daarvoor wordt ingezet. Misschien dat de boxen in de
20 aanbidding komen met coaching daarbij. En misschien worden de nieuwe gelden ingezet om de slechtste huizen nog een slag verder te isoleren. Dat gebeurt nu in de ergste nood. Los van de wijkgerichte aanpak gaat de gemeente aan de slag met de wijkgerichte aanpak. Daar ligt het voor de hand om iets te doen met de slechtste huizen want daar is de winst het grootst. Dat zit niet allemaal in dit plan want het maakt niet uit of mensen wel of niet aan de beurt zijn. Dit wil je ook als
25 mensen niet aan de beurt zijn. Die haalbaarheid en betaalbaarheid is natuurlijk geen uniek Utrechts vraagstuk. Landelijk is het nog niet helemaal helder. Die woonlastenneutraliteit staat voorop maar er zullen altijd schrijnende gevallen zijn. Dat moet in de Wijkuitvoeringsplannen worden uitgewerkt en daarvoor moet waarschijnlijk een soort hardheidsclausule komen. Zover is het nu nog niet.

Stadsverwarming/Eneco, de koppeling met de gasprijzen gaat eraf. Die bepaling moet in de nieuwe
30 Warmtewet komen staan want regulering is nodig juist omdat het monopolisten betreft. Waarschijnlijk komt er een kostengebaseerd mechanisme. De gesprekken tot nu met Eneco gaan voornamelijk over de uitbreiding van het net als gevolg van de transitievisie. De randvoorwaarden die de raad heeft gesteld vindt Eneco logisch. Het bestaande net is nog niet echt onderwerp van gesprek geweest. De follow up van de motie bij de eerste transitievisie over de rollen van de
35 gemeente, de markt en de initiatieven volgt naar verwachting in het eerste kwartaal in de vorm van een conferentie of inhoudelijke sessie. Daar moet de raad immers een hele wezenlijke keuze maken. Daar komt dan ook de vraag of er grip moet komen op vooral de uitbreidingen of op het hele systeem. Dat de systemen een monopoly kennen, dat is een feit. Maar dat daarop zo weinig grip is vanuit maatschappelijk perspectief, dat ervaren praktisch alle raadsleden als een probleem. Daar
40 moet het college echt wat mee en die gesprekken zijn gestart. Daar komt de wethouder het eerste kwartaal op terug.

Keuzevrijheid werd door verschillende raadsleden aangehaald. De conceptwet heeft op dit punt een heldere uitspraak gedaan dat uiteindelijk iedereen het recht heeft een andere keuze te maken mits dat een minstens zo duurzaam alternatief is. Hoe dat te bepalen, dat moet nog worden uitgewerkt.

45 De wethouder meent dat het in die zin is geborgd en dus geen punt van zorg hoeft te zijn. Dan de initiatieven. Gewerkt wordt aan een aanbod; daarover volgt binnenkort een brief. Natuurlijk zal dat goed vindbaar zijn op de site. De leeromgeving wordt georganiseerd waarbij er onderling informatie kan worden uitgewisseld waarbij mensen ook eenvoudig zaken op de site kunnen terugvinden. Op de vraag of er ruimte is om sneller te gaan en om duurdere alternatieven te
50 aanvaarden, daarbij kan de wethouder aangeven het fantastisch te vinden als initiatieven van mensen slagen. Dat zorgt immers voor meer eigenaarschap. Maar als overheid moet de wethouder op twee zaken toetsen: het mag niet ten koste gaan van andere delen van de stad dus het mag het verdelingsvraagstuk niet in de weg zitten en in de tweede plaats mogen de eigen burens er geen last van hebben. Is dat op orde, dan is die ruimte er. De raad kan daar altijd een besluit over nemen en
55 dan ligt er een Wup voor een bewonersinitiatief.

De heer **Bosse** (PvdA) juicht het toe dat de burens er geen last van mogen hebben en dat dit het verdelingsvraagstuk niet in de weg mag zitten. Hij ziet graag een beoordelingskader daarvoor.

Wethouder **Van Hooijdonk** beschouwt dit als dezelfde vraag die de heer Schreuder stelde. Dit zijn heldere voorwaarden die heel uitlegbaar zijn. Ze stelt voor die nog wat nauwkeuriger vast te leggen in de Transitievisie Warmte II. Uiteraard komt dat ook op de website.

Als bewoners voor een duurzame maar duurdere variant kiezen, dan kunnen zij hun gang gaan. De wethouder is er wel wat sceptisch over omdat ze denkt dat niet iedereen dat wil. Dit speelt bijvoorbeeld bij de Vechtzoom. Als het een gedragen wens is, dan is de wethouder er niet tegen. Als dat niet een gedragen wens is, dan is het zo dat mensen geen last van hun ambitieuze burens hoeven hebben als ze daar niet zelf voor kiezen. Daar ligt het dilemma. Het wordt wel lastig de financiële haalbaarheid in abstractie mee te nemen. Ze geeft de heer Van Heuven aan nog terug te komen op de vraag over de bronnen en zal in de brief de betaalbaarheid meenemen.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) is blij dat de leeromgeving wordt meegenomen en dat komt dan in een brief. Die zou ze wel graag op enig moment willen bespreken.

Wethouder **Van Hooijdonk** ziet dat als gevolg van de eerdere bespreking en het gaat niet zo zeer om een aanpassing. Ze probeert de brief nog voor de raadsbehandeling naar de raad te zenden. Inzake de communicatie wil het college het deskundigenproza vertalen in de gevolgen voor de bewoners. Dat moet vooral gepersonaliseerd en helder worden. Er zullen ook wat meer campagnes volgen waardoor mensen op verandermomenten op het idee worden gebracht bijvoorbeeld bij een verhuizing, om zaken aan te pakken. Een van de stappen in het Wup is nagaan wat voor wijk het is en hoe mensen kunnen worden bereikt en de taal moet echt heel begrijpelijk zijn. In Overvecht zijn daarvoor mensen uit de buurt ingezet als een soort rolmodellen. Dat zal in iedere wijk telkens wat anders zijn. De suggesties van de heer Virginia neemt ze mee. En natuurlijk zal de wethouder haar best doen een positieve insteek te hanteren. Er zitten ook heel veel kansen in de energietransitie. Mensen krijgen er veel voor terug. Valse verwachtingen wil de gemeente zeker niet wekken. Het college probeert heel eerlijk te zijn maar daardoor is de communicatie soms wel wat vager. Op de vraag wat er te kiezen valt, is de wethouder al ingaan bij de vraag inzake het alternatief. Er is geconstateerd dat veel mensen helemaal niet zo hechten aan een grote keuze, maar zij willen vooral een goed aanbod zonder gezeur. In Overvecht-Noord wordt bij met name het corporatiebezit gekeken wat het alternatief is en of dat aan de randvoorwaarden kan voldoen. Er zijn ook actieve bewonersgroepen waarmee de gemeente aan tafel gaat. Willen zij het anders en past dat binnen de mogelijkheden, dan probeert de gemeente hen te bedienen.

Huurders die sneller willen, heel begrijpelijk. Dat is ook voor corporaties ingewikkeld. Die wil immers heel efficiënt met haar middelen omgaan. Maar als het kan, dan wil de wethouder ook proberen dat mogelijk te maken. In die zin moedigt ze de huurders aan door te gaan. Toch zal het ook niet altijd kunnen – dat is ook de realiteit. Het is een lastig punt wanneer huurders plannen afwijzen en daarvoor heeft de gemeente geen quick fix. Daar speelt de 70 procent-regel. Corporaties zijn daarmee bekend en passen soms de plannen aan. Dat is ook een leertraject. Het is niet zo dat die 70 procent buiten werking is als de raad instemt met de Wup. Dat wordt een zoekproces.

Of bewoners kunnen meebeslissen met het Wijkuitvoeringsplan, daarvan is de wethouder geen voorstander. Er worden echt publieke afwegingen gemaakt, op geld, op duurzaamheidsniveau, op het gevraagde isolatieniveau, op de volgorde. Deze raad, dat is echt de plek waar dergelijke belangen worden afgewogen. Uiteraard wordt bij een Wup uitvoerig met mensen in de wijk overlegd over wat verstandig is en wat daar wordt gewenst.

De heer **Bosse** (PvdA) hoort dat de raad in Q2 wat meer informatie krijgt rond de Wijkuitvoeringsplannen. Toch wil hij daar nu ook wat over horen. Er worden nu 111 buurten genoemd en hij hoort graag waar de bewoners mogen meebeslissen.

Wethouder **Van Hooijdonk** verduidelijkt dat er in Q2 geen 111 buurten staan omschreven. In Overvecht-Noord zijn er 4 buurten maar het is niet zo dat ze allemaal per stuk worden genoemd. In Q2 wil de wethouder terugkomen met iets meer zicht in bundeling en wat dan logische volgordes zijn. Meebeslissen is een politieke afweging dus dat is aan de raad. In het stappenplan kan de gemeente daar wel ver in gaan, dus ruimte om dingen mee te geven. Maar de gemeente is er voor iedereen en niet alleen voor de mensen die zich roeren. Daarbinnen gaat de gemeente uitgebreid met mensen in overleg. Dat zal in de ene wijk waarschijnlijk gretiger worden aanvaard dan in de andere. In Overvecht-Noord gaat dat niet altijd even gemakkelijk.

De gemeente Utrecht leert ruimschoot van andere gemeenten. Morgen zit de wethouder weer met de G4 om de tafel. De proeftuinenaanpak loopt. Er is inderdaad heel veel uitwisseling. Wat er

gebeurt als het stroef loopt, dat wordt een van die leerprocessen. Mogelijk gaat het dan wat langer duren. Soms moeten er lopende de rit oplossingen worden gevonden met elkaar.

Over Overvecht-Noord werd gezegd dat het proces wat rommelig verliep; dat moet strakker. Dat kan de wethouder echter niet beloven. Ze verwacht juist dat zich nog van alles en nog wat gaan voordoen de komende tijd. Het is zeker geen lopende bandwerk. Over Overvecht-Noord is de wethouder zelf niet heel negatief. De mensen zijn zeer vroegtijdig ingelicht maar dat betekende ook dat er nog best weinig kennis was. Dat is altijd ingewikkeld. De wethouder hoopt echt dat het nieuwe kabinet hier werk van kan maken en dat de condities beter worden. Maar goed, daar zit ook wat afhankelijkheid en van lieverlee wordt dus ook het hele speelveld overzichtelijker.

Het hele traject duurt al gauw 10 jaar en op de vraag hoe je dan mensen aangehaakt houdt, kan ze geen antwoord geven. Hier zit wel enige spanning op.

Over de besparing zijn eveneens vragen gesteld. Het is goed om dat stapsgewijs te doen; zo is het terug te vinden in het besparingsprogramma. De verandermomenten zijn daarbij van groot belang. Daar komt de wethouder nog op terug in het programma Besparen. Het college zet er op in dat de raad dat in Q1 kan behandelen.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) meent dat dit niet alleen op besparen ziet. Het gaat bijvoorbeeld ook om elektrisch koken. Ze voelt wat meer verbinding met de Transitievisie Warmte dan alleen met het programma rond besparen.

Wethouder **Van Hooijdonk** legt uit dat dit de gebiedsgerichte aanpak is en die verandermomenten zijn bij uitstek niet gebiedsgericht maar individueel. Dat komt dus meer in het programma Besparen aan bod. De raad neemt nu een besluit over de Transitievisie Warmte en dat vormt de basis voor goede adviezen aan de inwoners. Bij de aankoop van een huis kunnen mensen bijvoorbeeld op de site zien wanneer hun huis aan de beurt is en dan kunnen ze hetzij wachten op de aanpak, hetzij een individueel traject in gaan. Bij een verandermoment is de kans wat kleiner dat mensen kunnen meeliften op een gebiedsgerichte aanpak.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) hoopt op de toezegging dat dit onderwerp terugkomt op de website van de gemeente op het energieloket zodat mensen als ze gaan zoeken, dat wel terugvinden.

Wethouder **Van Hooijdonk** zorgt daarvoor. Het is absoluut de bedoeling dat mensen die informatie kunnen vinden. Het college moedigt het sterk aan om de wijkaanpak als een verandermoment te zien en te gaan isoleren als eigenaar of corporatie, maar het hoeft niet per se. Mensen kunnen hun eigen verandermomenten kiezen.

En dan de bronnen. De vraag is of de nu gemaakte keuzes wel passen bij de beschikbare bronnen. In deel I is al in beeld gebracht dat er in principe voldoende warmte is. De uitdaging daarbij is de vraag of die de juiste temperatuur heeft en of die op het goede moment beschikbaar is. Het ziet er nu uit dat er met het net 60 tot 70 graden kan worden bereikt. Daarvoor zijn geen ingewikkelde zaken met vloerverwarming en salmonellabestrijding nodig. Dat kunnen de meeste geïsoleerde woningen prima aan en dan kunnen prima laagtemperatuurbronnen worden opgewerkt. Ze zegt toe dat wat sterker in de Transitievisie Warmte te laten terugkomen waarbij de koppeling wordt meegenomen in de tekst.

Er komt nog informatie richting raad over hoogtemperatuur. Er wordt vertraging opgelopen en die is niet te wijten aan de ondergrond of aan een technische onmogelijkheid. Dat zegt echter nog niets over de kansrijkheid van de techniek. Hopelijk pakt dat nog goed uit. Het is wel ingewikkeld om dit op een goede manier te organiseren in een stedelijke omgeving.

De heer **Schreuder** (D66) vraagt of Goud ook nog meekomt met de update.

Wethouder **Van Hooijdonk** beaamt dat. Die update komt in Q4 naar de raad.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) wil weten of de wethouder vergeten is het amendement op te nemen of is het wel verwerkt.

Wethouder **Van Hooijdonk** ziet dat het in ieder geval niet zo expliciet is verwerkt als de heer Ten Hoonte had verwacht. Die koppeling moet er zijn, maar de heer Ten Hoonte wil dat graag explicieter terugzien en dan kan.

Over zonnethermie heeft de wethouder al eerder aangegeven daar voorstander van te zijn maar de markt pakt het beperkt op. Waar dat een goed idee is, zal de gemeente dat zeker stimuleren. Dat

geldt ook voor aquathermie. Dat komt al wel in gebiedsontwikkelingen terug. Het is onderwerp van gesprek bij Overvecht. Het hoort bij de laagtemperatuurbronnen waarvan de beschikbaarheid het meest zeker is. De gemeente kan collectief leren van de voorlopers. Dat is alleen maar goed. Als er ergens stadsverwarming komt of een collectieve warmtevoorziening, moet dat ook gewoon een goede deal zijn. Anders lukt het niet. Willen mensen het toch anders, dan is dat alleen maar heel leerzaam.

Van het gas af gaan is op den duur geen vrije keuze. Dat is immers de landelijke inzet. Gevraagd is nog waarom er nu alleen collectieve warmte is. Dat heeft ermee te maken dat overal waar dat is doorgerekend en waar overal hetzelfde uit kwam als robuust wordt beschouwd. Dat bleek alleen te zijn waar er collectieve warmte was. Daar waar twijfel was, kwam all electric uit. Dus het heeft met die robuuste keuze te maken.

De bronnenstrategie volgt in de Transitievisie Warmte II waar dat blokje wat meer wordt aangezet. Er komt nog iets over geothermie in Q4. Aan het verhaal van Eneco zal de gemeente nog extra duiding geven en dat kan de raad in Q1 verwachten. Op de transitievisie kan Stedin zijn programmering organiseren, dus er wordt wel degelijk nagedacht over de elektriciteitsnetten. Dat synchronisatieproces is ook nodig. Als Eneco laagtemperatuur inzet om hoogtemperatuur te maken vergt dat veel elektriciteit. Daar moet zo'n net dan wel klaar voor zijn. Dat overleg loopt.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) hoort dan graag hoe de gemeente dat gaat monitoren en hoe de raad wordt geïnformeerd als er wel grotere knelpunten of onverenigbare belangen naar voren komen.

Wethouder **Van Hooijdonk** stelt dat het de verantwoordelijkheid van Stedin is om dat op een goede manier te organiseren. De raad is ingelicht over de buffers. Er zijn veranderingen in de infrastructuur en die hebben impact in de openbare ruimte. Er is ook een Utrechts planproces gestart voor de hoogspanningsstations in Oudenrijn. Dat komt nog via de RO-procedures naar de raad. Dus bij grote zaken wordt de raad zeker geïnformeerd.

Over Bloeyendaal zal het college de raad in Q1 informeren. Daar gaat het niet ten koste van groen.

De heer **Van Heuven** (PvdD) is blij dat de eerdere informatie die hij had gelezen, niet klopt. Hij ziet uit naar de informatie die in Q1 komt.

Wethouder **Van Hooijdonk** verzekert dat de gemeente wel extra gaat vergroenen maar niet omdat het ten koste van groen gaat, maar omdat het college kansen ziet nog wat extra's te doen. Garanderen dat de schaarste in de ondergrond niet ten koste gaat van groen, dat wordt lastig. Dat zou een uitspraak over de hele stad voor de komende dertig jaar zijn en dat is niet realistisch. Het college kijkt hier heel kritisch naar. Het kan onderdeel van de Wup zijn. De inzet is helder.

De heer **Van Heuven** (PvdD) begrijpt dat het aanwezige groen altijd een factor is die wordt meegenomen in een Wup zoals in elk bestemmingsplan ook een bomenparagraaf staat.

Wethouder **Van Hooijdonk** vindt dat een goede suggestie om altijd een kopje openbare ruimte op te nemen. Ze kan zich geen Wup voorstellen waar de ondergrond en de openbare ruimte niet aan de orde komen.

Dan enkele vragen over de bedrijven. Het probleem is daar dat er minder dan bij woningen eenduidige alternatieven zijn en dat maakt het moeilijk op te beginnen. Ze deelt de urgentie en het belang om zichtbaar te maken dat ook bedrijven aan de beurt zijn. In 2022 komt het college met de eerste bedrijventerreinen waarmee aan de slag wordt gegaan.

De vraag over de capaciteit is een hele terechte. De gemeente doet er verschillende dingen aan: de beroepentuin en ook in Overvecht-Noord worden dingen georganiseerd. Maar daarmee is het nog niet opgelost. Ze wil graag in de Energievisie terugkomen op hoe de gemeente kan bijdragen aan die capaciteit.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) vindt het prettig dat er volgend jaar een volgorde komt bij die bedrijventerreinen en ze hoort graag of de alternatieven dan opeens wel bekend zijn of dat er een participatietraject met bedrijven gaat plaatsvinden.

Wethouder **Van Hooijdonk** probeert in contacten met bedrijven op zoek te gaan welke bedrijven aan de slag willen om in de loop van dat traject de alternatieven te gaan zoeken. Dus het is een kwestie van wie het eerst aan de slag wil.

De heer **Ten Hoonte** (VVD) had nog geïnformeerd of Eneco de zonneboilers en warmteterugwininstallaties en de mechanische installaties beter kan laten aansluiten op de stadsverwarmingssystemen. Misschien kan dat in de bronnenstrategie terugkomen. En er staat nog een vraag open voor aanlevering voor het raadsdebat van toezegging 264, waarover hij geen motie heeft ingediend. Misschien moet de datum worden ge-updated.

Wethouder **Van Hooijdonk** meent zich te herinneren dat die toezegging ging over van hoogtemperatuur naar middentemperatuur en laagtemperatuur. Er is al een werkgroep gestart om dat met Eneco te gaan uitwerken. Over die toezegging belooft de wethouder met Eneco in gesprek te gaan. De bronnenstrategie is aan Eneco, dus de wethouder zoekt naar een mogelijkheid om daar op terug te komen. De gemeente is bezig met een samenwerkingsovereenkomst met Eneco en toezegging 264 is een van de afspraken daarin. Dat is nog geen antwoord maar dan ligt wel vast dat de gemeente en Eneco dit met elkaar gaan doen.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA) had nog gevraagd naar het verhaal richting Vleuterweide en Veldhuizen waar de kostenverschillen het grootst lijkt te zijn. Er staat letterlijk dat het nu problematisch is. Ze wil zien hoe de gemeente daarop anticipeert.

Wethouder **Van Hooijdonk** legt uit dat in het klimaatakkoord staat dat de transitie woonlastenneutraal moet zijn voor het overgrote deel van de huishoudens. Dat gaat over die eindgebruikerskosten. Ook daar geldt dat het betaalbaar moet zijn. In Den Haag moet men ervoor zorgen dat die maatschappelijke kosten en de eindgebruikerskosten op elkaar vallen. Dat heeft de gemeente Utrecht niet in handen. Uiteindelijk gebeurt het in de Wup en die wordt pas ter besluitvorming voorgelegd als er een betaalbare aanbieding is.

Tweede termijn

De heer **Ten Hoonte** (VVD) is tevreden met de beantwoording en de toezegging inzake informatie. Voor hem wordt dit een B-punt dat een halfuur zal vergen.

De heer **Schreuder** (D66) stelt dat de motie heel erg lijkt te gaan over de nieuwe warmtenetten en hij is benieuwd of dit ook gaat over het bestaande net. Voor de agendering geldt: idem VVD.

Wethouder **Van Hooijdonk** gaat ervanuit dat dat dan een van de vragen is die voorligt. Het gaat onder andere om wat de gemeentelijke rol is in een Warmtenet. De meeste mensen denken dan aan Eneco. De gemeente kan het sturingsmoment van de Wup pakken, dus bij de uitbreiding, en dan afspraken maken met Eneco over wanneer zij het gaat doen. Of het kan middels een methode die meer een partnership over de langere termijn organiseert. In dan geval kan het over het hele net gaan en niet alleen over de uitbreiding. De gemeente zou bijvoorbeeld aandelen kunnen nemen en heeft dan sturing op het hele bedrijf dus niet alleen op het bestaande net.

De **VOORZITTER** concludeert dat het raadsvoorstel Transitievisie Warmte deel II als B-punt door naar de raad voor een bespreking van 30 minuten.

TOEZEGGINGEN

Wethouder Van Hooijdonk
zegt de raad toe:

De wethouder kondigt een brief aan *vóór de raadsbehandeling*, waarin zij terugkomt op een aantal zaken waaronder de leeromgeving en Lunetten.

In Q4 2021 ontvangt de raad informatie over de geothermie-projecten GOUD en LEAN.

In Q1 2022 komt de wethouder terug op het systeem van warmtenetten en de monopolypositie van Eneco

In Q1 2022 ontvangt de raad informatie over de aanleg van een warmtebuffer in Park Bloeyendael.

De wethouder zegt toe de raad in Q2 2022 te informeren over:

- de strategie voor de binnenstad
- over de invulling van het 1^e tijdsblok 2021-2030
- over de rol van de raad en proces besluitvorming wijkuitvoeringsplannen en
- over de uitkomsten van het onderzoek met corporaties

De raad ontvangt Q2 2022 informatie over mogelijkheden om het stadsverwarmingsnet beter te laten interacteren met door bewoners zelf opgewekt warmte via bijvoorbeeld zonneboilers.

De **voorzitter** stelt vast dat hiermee de Transitievisie Warmte deel II voldoende is besproken. Hij wenst iedereen nog een fijne avond en sluit de vergadering.